

Kulturdepartementet

(kun elektronisk oversendelse)

Oslo, 1. september 2016

Om høringsnotat vedrørende forslag til ny åndsverklov

Vi vil med dette gi innspill til høringsnotatet med forslag til ny åndsverklov, og vårt hovedbudskap er dette:

Skal norsk innhold kunne møte internasjonal konkurranse, må det kunne være noen som finansierer kreative og skapende arbeidsplasser. Uten gode rammebetingelser for produsenter vil det skapes mindre norsk innhold, og færre vil kunne leve av å være skapende og utøvende kunstnere i Norge. Åndsverkloven må derfor ivareta interessene til næringsdrivende, som investerer i og finansierer arbeidsplassene.

Fokuset i høringsnotatet på å foreslå regler som på overflaten skal styrke posisjonen til originære rettighetshavere er for smalt og kortsiktig. Det overser økonomiske realiteter, og tar lite hensyn til hvem som tar risiko ved produksjon av opphavsrettslig beskyttet materiale. Fokuset må være at det stimuleres til næringsaktivitet i sektoren – for det er slik de originære rettighetshavere kan leve av sin virksomhet.

Vi vil fremheve følgende endringer som bør gjøres i det videre lovarbeidet:

- Forslaget om ny bevisbyrderregel og tolkningsregel må legges vekk.
- Forslaget om adgang til avtalerevisjon ved krav om rimelig vederlag må legges vekk.
- Forslaget om «oppsigelse» av avtaler der ervervet opphavsrett ikke er benyttet på 3 år må legges vekk.
- Forslaget om «dobbel erstatning» må legges vekk.
- Vi ber om en regel som sikrer full rettighetsovergang for verk lagd på bestilling.

I tillegg viser vi til det som fremgår nedenfor.

Gjerdrums vei 10 a • 0484 Oslo
Telefon: +47 456 65 128 • E-post: post@feelgoodmail.no
Web: www.feelgoodtv.no

Fakturaadresse: faktura@feelgoodmail.no

1. Om Feelgood

Feelgood Scene Film og TV AS (**Feelgood**) er en uavhengig norsk produsent av audiovisuelle produksjoner for film og fjernsyn, og produsent av sceneforestillinger.

Feelgood står bak noen av de mest kjente og sette fjernsynsseriene og sceneforestillingene i de siste årene, herunder tv-dramaene *Helt Perfekt* og *Neste sommer*, og sceneoppsetningene *Kondolerer* og *Mann (44)*. I tillegg er Feelgood management for en rekke norske artister.

Feelgood produserer fjernsynsprogrammer for NRK, TV2, Discovery og MTG, og har en årlig omsetning på ca. NOK 85 millioner. Feelgood gir årlig oppdrag og arbeid til et hundretalls personer innenfor den audiovisuelle næringen, og er en vesentlig bidragsyter til norsk populærkultur.

2. Åndsverkloven må ivareta produsentenes og andre næringsdrivendes interesser

Som produsent av innhold er Feelgood opptatt av et godt, hensiktsmessig og solid vern for opphavsrettigheter. Et hensiktsmessig system for opphavsrett betyr at også de som finansierer utviklingen av innhold ivaretas på tilstrekkelig måte.

I høringsnotatet er det understreket at de foreslåtte endringene i loven er «*begrunnet i hensynet til de originære rettighetshavere, som antas være den svakere part i kontraktsforhandlinger, dvs. de skapende og utøvende kunstnere. For å styrke disse rettighetshavernes stilling, foreslås i kapittel 5 om rettighetenes overgang innført flere nye regler*».

For det første: Det praktiske problemet for produsenter i dag er at det er vanskelig å erverve de rettighetene som er nødvendige for å selge våre produksjoner. Det er ikke åndsverkloven som er til hinder for slikt nødvendig rettighetserverv, men sterke organisatoriske interesser, ofte fra monopolister. Bildet som tegnes av selvstendige opphavsmenn som de ubetinget «svake parter» i kontraktsforhandlinger kjenner vi derfor ikke igjen.

For det andre: Tankegangen som kommer til uttrykk i høringsnotatet er for enkel og kortsiktig. I den audiovisuelle sektoren er de «skapende og utøvende kunstnere» i all hovedsak ansatt eller engasjert av og som næringsdrivende for å skape og utvikle noe. Det er produsenter som Feelgood (og til dels våre oppdragsgivere) som initierer utvikling, men også tar den økonomiske risikoen ved produksjon av opphavsrettslig beskyttet materiale. Oppdrags- eller arbeidstakerne har normalt ingen økonomisk risiko. Hvis verkene som skapes viser seg å være verdiløse er det oppdragsgiverne som sitter med regningen.

For det tredje: Hvis kulturarbeiderne skal ha et levebrød må det derfor tas hensyn til de næringsdrivende som finansierer produksjon av åndsverk. Det innebærer at vi som produsenter av norsk kultur må ha gode, forutsigbare og stabile rammebetingelser. Ikke minst må vi ha sikkerhet omkring rettighetsoverdragelser. At markedet består av «svake» og selvstendige kunstnere som trenger beskyttelse stemmer dårlig med situasjonen i den norske audiovisuelle sektoren. Hvis departementet vil nå ambisjonen om «at skapende og utøvende

kunstnere i større grad skal kunne leve av sin virksomhet», slik det er formulert i høringsnotatet, må interessene til de næringsdrivende i sektoren ivaretas. Hvis ikke blir det færre som kan leve av å skape norsk kultur.

For det fjerde: I markedet for audiovisuelle produksjoner er det et daglig valg for både kringkastere og seere mellom norsk og utenlandsk innhold. For engelskspråklig innhold kan kringkasterne normalt få alle nødvendige rettigheter, gjennom avtaler inngått etter utenlandsk rett. De forslagene som departementet har kommet med svekker forutsigbarheten ved rettighetserverv i Norge. Det vil svekke konkurransesituasjonen til norske produsenter. Hvis vi ikke kan tilby samme forutsigbarhet, vil vi tape i kampen mot utenlandsk innhold, fordi kjøperne foretrekker innhold der rettighetssituasjonen er klarere. Vi ber departementet ta klarere hensyn til dette i det videre lovarbeidet.

3. Merknader til enkelte bestemmelser og forslag

Kapittel 1

§ 1-1 Lovens formål

Feelgood mener at departementets ensidige fokus på å styrke de originære rettighetshaverne er for snevert, slik vi har redegjort for i pkt. 2 foran. Det gjelder også merknadene om og forslaget til formålsbestemmelse. Forslaget om at loven skal «sikre rettighetene til de som bidrar til vår kultur» kan misforstås slik at loven primært er til for de originære rettighetshavere. Også hensynet til de som finansierer innholdet må komme klart frem.

Kapittel 2

§ 2-3 Rett til navngivelse og vern mot krenkende bruk (ideelle rettigheter)

Produksjoner innenfor den audiovisuelle sektoren vil som oftest være fellesverk, der mange har bidratt til verkets endelige utforming. Det vil være behov for ulike former for tilgjengeliggjøring, f.eks. av utdrag. Alle involverte kan ikke navngis i enhver sammenheng. Feelgood støtter derfor departementets konklusjon om at kreditering fortsatt skal skje i samsvar med god skikk, og ikke være ubetinget.

Vi mener imidlertid at det bør gjøres enda klarere i forarbeidene at det er et vidt skjønn for produsenten (eller den som på annen måte offentliggjør verket) å avgjøre hvordan kreditering av bidragsyttere skal skje, og at en absolutt navngivelsesrett i alle sammenhenger ikke følger av § 2-3.

Vi støtter ikke den foreslåtte utvidelsen av navngivelsesretten til å gjelde ved enhver «bruk». For det første er begrepet «bruk» uklart. For det andre kan det kan tenkes mange former for «bruk» der navngivelse vil være upraktisk. For det tredje virker det lite gjennomtenkt at navngivelsesretten skal gjelde også ved bruk «på en måte som ikke faller inn under eneretten». Det er nettopp de bruksområder som omfattes av eneretten som *er* innholdet i

opphavsretten. Det er disse utnyttelsesformer rettighetshaveren har en legitim interesse i. At det skal være rett til navngivelse ut over de utnyttelser som dekkes av opphavsmannens enerett synes å være en unødvendig og underlig konstruksjon. Eksempelet med lenking viser nettopp dette – det kan ikke være meningen at man må navngi alle rettighetshavere når man foretar en lenking som ellers ikke er omfattet av opphavsmannens enerett.

§ 2-12 Åndsverk som ikke har opphavsrettslig vern

En av åndsverklovens funksjoner er å stimulere til investeringer ved å gi en enerett av økonomisk verdi. Det offentlige finansieres av skattepenger, og har ikke noe behov for et slikt incentiv. Vi ber derfor departementet vurdere om bestemmelsen i § 2-12 skal utvides til å gjelde verk *generelt som oppstår i offentlig virksomhet*, og ikke bare de typer som er angitt i bestemmelsen.

Kapittel 4

§ 4-22 Sitatregelen

Vi har oppfattet at departementet ønsker å gjøre loven enklere og mer tilgjengelig for brukerne. Som ledd i denne prosessen kunne departementet gjerne foreslått å omformulere sitatregelen, ved å gi den en utforming som er mer treffende for regelens egentlige innhold. Det er f.eks. uomtvistet at sitatregelen i utgangspunktet gjelder alle verkstyper, og er en praktisk viktig fribruksregel. I alminnelig språkbruk er det imidlertid ikke naturlig å snakke om «sitat» av musikk, film eller fotografier. Ordet sitat er derfor ikke spesielt oppklarende for ordinære brukere av loven.

Som produsent av audiovisuelt innhold er vi naturlig nok opptatt av at sitatregelen ikke skal kunne brukes som et «*fikenblad som skal skjule opphavsrettskrenkelsenens nakenhet*», slik Knoph uttrykte det. Sitatregelen skal ikke brukes til å underminere innholdsproduksjon og investeringer.

Men som skapere og formidlere av norsk populærkulturelt innhold er vi også klar over at vi står på skuldrene til de som har gått foran oss. Kulturen lever videre gjennom felles referanser og historie. For å vekke de felles referansene, fortelle en historie, vise en stemning, eller stimulere til debatt og ettertanke må man ofte vise til tidligere offentliggjorte verk. De kan være en del av vår felles identitet og referanseramme. Sitatrettens formål og funksjon strekker seg derfor ut over de rene tilskudd til offentlig debatt, og er viktig også for å illustrere, utdype og berike fremstillinger. Vi er derfor overrasket over at departementet skriver at «*det ikke bør kunne siteres vederlagsfritt fra slike verk [antakeligvis kunstverk og fotografier, vår anm.] for å illustrere, utdype eller berike en fremstilling.*»

Dette kan misforstås, og tas til inntekt for en snever sitatregel. Det vil være uheldig for utviklingen av norsk kultur. Vi mener for eksempel at et tv-program om en far med sitt barn må kunne berikes med en scene der han synger en godnattsang, uten at opphavsmannen må samtykke. Kulisser til en film som skal vise et tidsriktig interiør må på samme måte kunne utstyres med samtidige fotografier på veggene. Et spørreprogram må fritt kunne spille noen

toner av en melodi når man skal frem til komponisten. Et panelprogram som Brille må kunne utdype sin diskusjon av en historisk hendelse med å gjengi et berømt fotografi av hendelsen, selv om det ikke lenger er en «dagshending». Og så videre.

Uansett blir det en avgjørelse av hva som er i samsvar med god skikk. Vi ber departementet gjøre det klart at sitatretten gjelder alle verkstyper (også de som omfattes av spesialbestemmelser), og at det *er* adgang til å bruke sitater til å illustrere, utdype eller berike en fremstilling, slik det nå kun indirekte fremgår av høringsnotatet.

Departementet bør understreke at bestemmelsen antakelig bør praktiseres med en viss romslighet. Hvis ikke kan resultatet lett bli en uønsket selvsensur, hvor man passer på å holde seg på for trygg avstand – for sikkerhets skyld. Særlig blir den problemstillingen påtakelig når den er kombinert med forslaget om dobbel erstatning ved overtredelser.

§ 4-38 og § 4-39 Audiovisuell avtalelisens og organisasjoners søksmålsrett

Vi noterer oss departementets forslag om å slå sammen de eksisterende avtalelisensbestemmelser om henholdsvis kringkasting, kringkastingsforetaks arkiver og videresending av kringkastingsendinger. Vi synes ikke det er en god idé.

For det første kan det bidra til en uheldig kollektivisering av opphavsretten, som kan skade norsk innholdsproduksjon. Som produsent vil vår oppgave være å inngå (individuelle) avtaler med rettighetshavere eller medvirkende på våre produksjoner. For å få forutsigbarhet, og mulighet til å komme på markedet med vårt innhold, må vi få klarert de nødvendige rettigheter. Utvidelse av avtalelisensbestemmelsen fra bestemte områder til en generell audiovisuell lisens vil utvide området for avtalelisens betraktelig, og kan medføre en generell kollektivisering av rettigheter. Vi mener det er et problem for konkurransekraften til norsk innhold at norske organisasjoner kollektiviserer rettighetsklarering på områder der individuell klarering både er praktisk og mulig. Kollektivisering av rettighetsklarering skaper konkurranserettslige utfordringer som er lite iaktatt i dag. Det gjelder særlig når rettighetsforvaltning blandes med fagforeningsvirksomhet. Vi mener at enhver utvidet kollektivisering av rettigheter (slik forslaget legger opp til) på generelt nivå må ta hensyn til dette.

For det andre vil det skape problemer i forhold til inngåtte avtaler og fremtidige avtaler. I dag insisterer en rekke organisasjoner på at produsenter ikke kan erverve rettigheter som faller innenfor åndsverklovens spesifikke avtalelisensbestemmelser. Etter departementets forslag vil den nye avtalelisensen ikke omfatte avgrensede bruksområder, men alle «offentliggjorte verk som inngår i audiovisuelle produksjoner» (jfr. § 4-32). Det er en omfattende avgrensning, og knapt en avgrensning i det hele tatt. I praksis vil det si at alt innhold som gjøres tilgjengelig av noen kringkaster i Norge – uansett fremføringsform – vil omfattes av en spesifikk avtalelisensbestemmelse.

For det tredje virker utvidelsen uheldig i kombinasjon med § 4-39 om at organisasjoner kan gå til søksmål på vegne av alle opphavsmenn til verk i audiovisuelle produksjoner «så lenge opphaveren ikke har motsatt seg det». Det betyr at en godkjent organisasjon kan gå til søksmål for krav og rettigheter den ikke har selv, på et stort område. Rettighetsoverdragelsen

kan imidlertid ha skjedd i et annet ledd i rettighetskjeden enn der søksmålet finner sted. Som produsent kan vi risikere å betale for en rett fra en opphavsmann, og overdra den videre, men likevel risikere at en organisasjon tar ut søksmål som omfatter den samme rettigheten. En slik risiko vil svekke vår forhandlingsposisjon og evne til å ta betalt for norsk innhold, og igjen føre til dårligere økonomi.

Vi mener derfor at avtalelisensbestemmelsene bør videreføres som tidligere.

Kapittel 5

§ 5-1 Alminnelige bestemmelser om opphavsrettens overgang

Det er i forslaget kapittel 5 at det er foreslått endringer som er spesielt problematiske for næringsdrivende i kultur- og mediesektoren. Departementet foreslår regler som vil svekke forutsigbarhet, og som etter det vi kjenner til går lenger enn noe annet lands lov i å fravike avtaler til fordel for originære rettighetshaveres interesser. Det mener vi kan slå tilbake ved at det svekker norsk innholdsproduksjon i internasjonal konkurranse.

1.

Vi er sterkt uenig i departementets forslag om innføring av en helt særlig bevisbyrderregel som medfører at erververen skal ha bevisbyrden for at rett til å råde over åndsverk er overdratt. Forslaget er i strid med alminnelige prinsipper om at den som mener å ha et krav, også har bevisbyrden for dette. Det er i strid med praksis for avtaleforhold på alle områder i norsk rett, til og med i forbrukerforhold. Det er i strid med all sammenlignbar lovgivning i andre land som vi kjenner til. Og dessuten er forslaget uten reell begrunnelse. Det er ikke behov for regelen.

Lovfesting av et eget beviskrav i åndsverkloven vil kunne ha uheldige og utilsiktede utslag. Dette gjelder særlig siden rettighetsoverdragelser skjer i flere ledd. Hvis vi har ervervet rett til å filmatisere en roman, vil det ofte skje med avtale med forfatterens agent. Hvis forfatteren senere mener at slik rett ikke er overdratt til oss fordi agenten var i vanhjemmel, beror avgjørelsen at spørsmålet på et avtaleforhold vi ikke er en del av. At vi i et slikt tilfelle skal ha bevisbyrden for at agenten hadde rettighetene og at vi dermed har fått rett til å råde over åndsverket, er underlig og i strid med alminnelige sivilrettslige prinsipper. Tilsvarende vil en fjernsynsdistributør ikke ha innsyn i de avtaler som vi har inngått med opphavsmenn. Likefult vil de basere seg på at vi har ervervet rettigheter som er overdratt til kringkaster. Det vil være meningsløst at de skal ha bevisbyrden for å bevise eksistensen av alle avtaler som opphavsmannen og vi er part i.

Når den originære rettighetshaver er den som har inngått den bakenforliggende avtale og er nærmest til å kunne dokumentere sitt krav, fremstår en snudd bevisbyrderregel som absurd. Alminnelige, sivilrettslige bevisbyrdeprinsipper gjelde for opphavsrettsområdet som på alle andre områder.

2.

Vi er like sterkt uenig i den nye formuleringen av spesialitetsprinsippet om tolkning av avtaler. Departementet foreslår at «*ved tvil om tolkningen, skal vilkåret tolkes til fordel for opphaveren*». Dette er ingen lovfesting av spesialitetsprinsippet, men en klar utvidelse med store konsekvenser for avtaler på opphavsrettsområdet.

Forslaget kan på overflaten synes som en grei regel som beskytter «svake» rettighetshavere. Men det er et for enkelt perspektiv. Det er de næringsdrivende som sysselsetter originære rettighetshavere, og en svekkelse av vår posisjon kan svekke også rettighetshaverens mulighet til å leve av sin virksomhet.

Først: Det er langt fra alltid at opphavsmannen er den svake part i avtaleforhandlinger. Dessuten virker det meningsløst at nøye fremforhandlede vilkår mellom to parter, og til og med vilkår foreslått av opphavsmannen selv, *alltid* skal tolkes til fordel for opphavsmannen. Hvem er det som skal avgjøre hva som er til hennes fordel? Hennes selv? Da blir regelen ekstremt prosessdrivende, siden opphavsmannen alltid kan velge den tolkningen hun mener er best for henne, og ha lovmessig støtte for at tolkningen skal gå i hennes favør.

Henvisningen til avtaleloven § 37 nr. 3 som forbilde for forslaget er dessuten et kuriøst utgangspunkt. Den gjelder standardvilkår som forbrukere har godtatt uten individuell forhandling. Det ville være en overraskende nyskapning i norsk avtalerett å videreføre et slikt prinsipp til avtaler på opphavsrettsområdet generelt, også for individuelt forhandlede avtaler mellom likeverdige næringsdrivende parter.

Mer alvorlig er det at regelen vil kunne gi helt urimelige resultater, fordi den ikke tar inn over seg det faktum at opphavsmenns avtaler om overdragelse av opphavsrett alltid involverer en medkontrahent. Avtalenes funksjon er å sikre rettsstillinger og forutberegnelighet. Vi som næringsdrivende er avhengig av denne forutsigbarheten, og det er på den vi baserer vår økonomiske aktivitet. Slike behov er ivaretatt gjennom de alminnelige reglene for avtaletolkning i norsk rett, som anerkjenner avtalenes grunnfunksjoner. En regel der man avviker fra disse vil bidra til usikkerhet.

Det er oppsiktsvekkende at høringsnotatet til og med avviser at det skal legges vekt på avtalens formål. Det er i strid med et generelt tolkningsprinsipp i norsk rett, og kan få de merkeligste utslag. Hvis formålet med en avtale er å erverve rettigheter til produksjon av en fjernsynsserie, vil det være unaturlig om det ikke skal vektlegges ved spørsmålet om avtalen innebærer overdragelse av rett til det samme.

Forslaget går ut på at tolkningsregelen kun skal gjelde i overgangen fra originær rettighetshaver. Imidlertid er regelen for audiovisuelle produksjoner at rettighetsoverdragelse skjer i en lang rekke, fra opphavsmann til produksjonsselskap til kringkaster til distributør.

Vi kjenner ikke til at noen andre land som har en slik generell tolkningsregel som departementet foreslår. Forslaget avviker betydelig fra det som er gjengitt fra den danske og svenske loven. Departementet bør av hensyn til den norske audiovisuelle sektoren droppe forslaget om en generell uklarhetsregel. Det gjør det vanskelig for tredjeparter å foreta en objektiv fortolkning av avtaler, og dermed etablere et nødvendig «chain of title». En slik

særnorsk bestemmelse kan lede til at de som tilgjengeliggjør innhold velger bort norsk innhold på grunn av risikoavveininger. Det vil skade verdiskapningen. Feelgood ser ikke behovet for en særregel om tolkning av avtaler, og i hvert fall ikke en som avviker fra alminnelig norsk rett.

§ 5-2 Endringer og videreoverdragelse

Normalsituasjonen i dagens audiovisuelle sektor er at rettigheter inngår i en kjede av overdragelser. Det virker upraktisk at det må spesifiseres i hvert enkelt tilfelle at erververen kan overdra rettigheter videre. Denne bestemmelsen virker upraktisk og bør droppes.

§ 5-3 Rett til rimelig vederlag ved overdragelse av opphavsrett

Departementet foreslår å lovfeste rett til rimelig vederlag i avtaler om opphavsrett. Vi synes det er uklart hva bestemmelsen er ment å løse og hvilken praktisk funksjon den skal ha. Forslaget virker å ha et potensiale for å få en destabiliserende virkning på inngåtte avtaler.

Departementet foreslår regelen av hensyn «*til den originære rettighetshaver – som den antatt svakere part i kontraktsforhandlinger*». Men dette er bare en antakelse, og ikke faktabasert. I mange tilfeller er overdrageren enten store internasjonale konserner (som plateselskaper), profesjonelle organisasjoner innenfor et spesialfelt (f.eks. TONO), eller rettighetshavere som er representert av profesjonelle aktører (fagforeninger eller agenter). At de ikke skal være i stand til å beregne hva som er et rimelig vederlag, er en presumpsjon helt uten faktagrunnlag. Vi er derfor overrasket over at departementet synes å legge dette til grunn. Det kan ikke være slik at store organisasjoner (som TONO) kan inngå avtaler, og deretter ha en ensidig rett til vederlagsrevisjon hvis de mener at det vederlaget de selv har godtatt ikke er rimelig. Dessuten overser forslaget det faktum at også de originære rettighetshaverne ofte er svært sterke forhandlingsparter.

Som produsent inngår vi hvert år et stort antall avtaler med ulike typer rettighetshavere. Vi tilstreber oss alltid på finne frem til rimelige løsninger, og betaler både høye lønninger og vederlag til attraktive og dyktige aktører. Det er en nødvendighet å finne rimelige løsninger, siden overdragelse av rettigheter er frivillig. Dessuten vil rettighetsoverdragelse ofte være en del av et større sett med forpliktelser for begge parter.

Vederlaget avtales gjennom forhandlinger, basert på den informasjonen vi har tilgjengelig. Det kan være mange motiverende årsaker til fastsettelsen av et vederlag for overdragelse av opphavsrett: Ønsket om å få et verk satt ut i produksjon, budsjettmessige forhold (f.eks. tilskudd fra det offentlige), ønske om å gi en anerkjennelse eller et bidrag, etc. Det kan selvsagt heller ikke være noe i veien for å overdra en rettighet gratis, og heller ikke for et uvanlig lavt vederlag. Men hvis slike disposisjoner ensidig kan revideres av originær opphavsmann med et krav om rimelig vederlag, vil det ikke eksistere noen forutsigbarhet. Det er i strid med avtalerettens grunnfunksjon om stabilitet og prinsipp om at avtaler skal holdes slik de er inngått.

Det er uklart hva retten til «rimelig vederlag» ved overdragelse av opphavsrettigheter fra originær rettighetshaver konkret vil innebære. Vi forstår forslaget slik at *rettighetshaveren kan kreve en revisjon av vederlaget etter at avtale er inngått*, hvis hun mener det ikke er

rimelig. At en rettighetshaver kan gå tilbake på inngåtte avtaler på den måten virker ikke bare urimelig, men vil fullstendig svekke forutsigbarheten som vi som næringsdrivende er avhengig av. Det vil i så fall innebære at en manusforfatter kan inngå avtale med et vederlag hun ikke har tenkt til å godta for å få salget i havn, og så når produksjonen er i gang kan hun kreve justering av vederlaget med påstand om at det er urimelig lavt. Det kan være helt ødeleggende for en produksjon om man ikke kan basere seg på de økonomiske beregningene og budsjetter som følger av inngåtte avtaler. Vi mener at dette kan skade norsk innholdsbransje.

Departementet skriver at det ved avgjørelsen av hva som er et rimelig vederlag «skal tas utgangspunkt i avtalen og hva det er som overdras», men at etterfølgende forhold ikke skal kunne tas i betraktning. Det må selvsagt ha formodningen for seg at partene ved inngåelsen fant det som var det rimelige vederlaget. Men faren for at det her blir etterpåklokskap og etterrasjonalisering er likevel betydelig. At et verk oppnår større suksess enn ventet, kan selvsagt ikke påvirke vederlaget. I så fall skulle også det motsatte være tilfellet, at opphavsmannen må gi fra seg mottatt vederlag hvis verket ikke er en suksess.

§ 5-5 Oppsigelse av avtale ved manglende bruk

Departementet foreslår at en opphavsmann kan si opp avtale om eksklusiv rett til å gjøre et verk tilgjengelig for allmennheten, dersom slike rettigheter ikke er benyttet på tre år. Dette vil være svært problematisk for vår bransje.

Det kan ta mange år å få planlagt og finansiert en større film- eller tv-produksjon. Vi er kjent med at produksjoner har vært under utvikling i opptil 10 år. Det gjøres ofte store investeringer underveis i en pre-produksjon, men uten at verk gjøres tilgjengelig for allmennheten i den fasen. Som produsent kan vi starte med å erverve eksklusive rettigheter til f.eks. et manus til en fjernsynsserie. Før det manuset faktisk blir gjort tilgjengelig for allmennheten kan det ta mange år. I den fasen vil vi som produsenter gjøre andre investeringer, og må ha sikkerhet for at vi kan spille inn og gjøre verket tilgjengelig for allmennheten når alt er klart. Hvis en opphavsmann ensidig kan si opp en avtale fordi det ikke er ferdig i løpet av tre år, vil ingen tørre å ta slike investeringer. Dette virker som en lite gjennomtenkt regel.

Nærmest uforståelig blir det når departementet videre skriver at en oppsigelse (og dermed rettighetsovergang tilbake til opphavsmannen) ikke skal medføre at hun skal betale tilbake vederlaget hun har mottatt for det hun krever tilbake. Begrunnelsen om at vederlaget er «betaling for fortrinnsretten» og derfor ikke skal tilbakebetales, skjønner vi ikke. Vi ser det som selvsagt at en som krever en rett tilbake også må betale tilbake det vederlaget som hun har mottatt for den samme retten.

Vi forstår heller ikke at en opphavsmann skal kunne «si opp» avtalen overfor en tredjepart som ikke gjør den tilgjengelig for allmennheten. Hvis vi som produsent har solgt en produksjon til en kringkaster, vil det normalt være opp til kringkasteren om programmet skal sendes eller ikke. Hvis det ikke sendes i løpet av tre år, skal da f.eks. manusforfatteren kunne si opp en avtale overfor oss som produsent? Eller skal den kun sies opp med virkning for

kringkasteren, med den effekt at vi vil være i vanhjemmel overfor kringkasteren fordi vi ikke lenger har den visningsrett vi har solgt?

Kort sagt mener vi at denne bestemmelsen går for langt i å gripe inn i inngåtte avtaler om overdragelse av opphavsrett, og at det kan påvirke markedet negativt. Manglende forutsigbarhet ved overdragelse av opphavsrett vil svekke verdien av overdratte rettigheter, og kan derfor paradoksalt nok føre til dårligere økonomiske vilkår også for de selvstendige opphavsmenn som regelen trolig er ment å beskytte. Vi kan heller ikke se at det er noe praktisk behov for regelen, eller at den er etterlyst av noen relevante aktører.

§ 5-6 Åndsverk skapt i ansettelsesforhold (og litt om oppdragsforhold)

Feelgood støtter at regelen om overgang av åndsverk skapt i ansettelsesforhold lovfestes. Det vil medføre en lettelse i byråkrati og ressursbruk som kan gi en mer effektiv ressursbruk i sektoren

Vi mener imidlertid at regelen bør gi enda sterkere presumsjon for rettighetsovergang enn det forslaget legger opp til, og i tråd med det som allerede er vanlig praksis i arbeidsavtaler.

De opphavsrettigheter som skapes av en ansatt *i tilknytning til arbeidsforholdet* bør automatisk gå over til arbeidsgiveren. Det er ikke noen grunn til å begrense det ytterligere. Opphavsmannen er allerede kompensert for arbeidet som er utført gjennom lønn, og det er urimelig om ikke alle rettigheter skapt som ledd i lønnet arbeid skal tilfalle arbeidsgiveren. Begrensningen om at rettighetsovergangen kun skal skje dersom «*det er nødvendig for at arbeidsforholdet skal nå sitt formål*», bør derfor erstattes med «*så fremt de er skapt i tilknytning til arbeidsforholdet*». Det er også i overensstemmelse med det som er gjengitt om praksis i Danmark og Sverige.

I høringsnotatet går det frem at rettighetsoverdragelsen ikke omfatter rett til videreoverdragelse. Det er problematisk. I så tilfelle vil rettighetsovergangen ikke gi noen mening for vår sektor. Produsenter må kunne overdra retten videre. Hvis denne presiseringen blir stående er betydningen av regelen svekket, fordi man uansett må sørge for spesifikk avtaleregulering i arbeidsavtaler.

Vi mener dessuten det bør være en tilsvarende regel for verk skapt i oppdragsforhold. Siden oppdragstakere ofte vil ha egen arbeidsgiver, bør rettighetsovergangen for oppdragstakere skje så langt det er nødvendig for at oppdragsforholdet skal nå sitt formål.

(§ 5-X) Forslag om regel for verk på bestilling

I tillegg til det ovennevnte, bør departementet foreslå en enkel regel om overgang av opphavsrett som kan avtales, tilsvarende amerikansk «work-for-hire».

Ofte skapes verk på bestilling, særlig i den audiovisuelle sektoren. Det er bestilleren som har grunnideen, og tar den økonomiske risikoen ved å ansette eller engasjere en person til å utvikle den videre. Utviklingen av verket skjer gjerne under spesifikk og nøyaktig instruksjon og rådgivning fra bestilleren. I slike tilfeller har bestilleren av verk en særskilt tilknytning til verket, som gir grunn for spesialregulering.

Som produsent ønsker vi å ha en lovbestemmelse som gir sikker og enkel overgang av rettigheter til åndsverk som skapes på oppdrag fra oss. Det kan f.eks. gjøres ved at det innføres en valgfri bestemmelse om «verk på bestilling» som innebærer at partene ved avtale kan vise til bestemmelsen, og at den dermed gir sikkerhet for at *samlige* rettigheter til verket er overdratt. Hvor partene er enige om anvendelsen av en slik regel bør bestilleren i relasjon til de økonomiske rettighetene fra rettighetenes tilblivelse ha posisjon som originær rettighetshaver. De moralske rettighetene kan likevel bestå hos oppdragstakeren. Departementet bes vurdere dette og eventuelt foreslå en supplerende lovbestemmelse.

§ 5-8 Avtaler om innspilling av filmverk

Feelgood inngår stadig avtaler om innspilling av verk som film eller andre fremvisningsformer. Bestemmelsen om avtaler om innspilling av film bør gjelde tilsvarende for andre typer audiovisuelle verk, som tv-serier og andre programmer. Det er ikke alltid noe skarpt skille mellom sjangrene, og det er heller ikke noen forskjell i hensynene som gjør seg gjeldende. Avtale om innspilling av en tv-serie bør ha samme formodning som avtale om innspilling av film.

Vi forstår heller ikke unntaksregelen i bestemmelsens andre ledd. Regelen bør gjelde også for eksisterende verk, manuskript, musikkverk frembrakt for innspillingen og hovedregi.

Kapittel 9

§ 9-3 Erstatning og vederlag

Som produsent av audiovisuelt innhold er vi selvsagt opptatt av effektiv håndheving og kompensasjon ved rettighetskrenkelser. Vi er likevel imot de foreslåtte endringene i erstatningsbestemmelsene. Vi kan ikke se at det er behov for en skjerpelse av dagens regelverk. De foreslåtte endringene virker kompliserende og unødvendige. Vi frykter at de vil gjøre at vi som bransje vil bruke mer tid på å tviste enn å lage godt norsk innhold.

Spesielt har forslaget om at rettighetshaveren kan kreve dobbelt vederlag/erstatning for bruken ved forsettlige eller grovt uaktsomme inngrep i § 9-3 annet ledd potensiale til å bli til sterk ulempe for norsk innholdsproduksjon.

Det går frem av høringsnotatet at rettsvillfarelse ikke fritar for plikt til dobbel erstatning. Det vil innebære at dersom vi mener at noe er omfattet av sitatretten, eller omfattet av inngåtte avtaler med originære opphavsmenn – men rettighetshaveren mener noe annet – så vil vi risikere å betale dobbel erstatning. En risiko for å måtte betale dobbel erstatning vil medføre at produsenter må bruke tid og ressurser på å inngå avtaler som er unødvendige, bare for å være på den sikre siden. Det vil bety mer ressursbruk på administrasjon, og mindre til å produsere innhold.

Det er også en risiko for at forslaget kan gjøre det vanskeligere å selge norsk innhold. Innkjøperne av innhold er opptatt av forutsigbarhet og minimal risiko. Ved innkjøp av anglo-amerikansk innhold kan de som regel være sikre på at alle rettigheter er klarerte, bl.a. på

grunn av work-for-hire bestemmelser. Bestemmelsen om dobbel erstatning, i kombinasjon med de øvrige forslagene i kapittel 5, kan i verste fall kan hindre igangsettelse og salg av norske produksjoner fordi risikoen blir for stor.

Dessuten er vi bekymret for at regelen vil virke prosessdrivende og medføre at vi må bruke tid og ressurser på rettsvister i stedet for å skape arbeidsplasser. En rettighetshaver som mener at en avtale skal tolkes i strid med det vi som produsent mener, vil ha et klart incentiv for å velge rettslig tvist ved enhver tolkningstvil, fordi det vil «premieres» med dobbel erstatning dersom hun får medhold.

Som produsent er vi opptatt av at publikum ser det vi lager. Det er slik vi skaper verdi. Det er publikummet som til syvende og sist finansierer norsk innhold ved å betale for tilgang eller ved å se på reklame. Det norske markedet er i dag langt fremme i utviklingen, og når seere på stadig nye måter. Forslaget om dobbelt erstatning kan gjøre at aktører ikke vil tørre å lansere nye tjenester. Det vil være til ulempe for alle, fra opphavsmenn til seere.

* * *

Med vennlig hilsen
For Feelgood Scene Film og TV AS

Olav Øen
Administrerende direktør